

Metodické odporúčanie č. 2/2020 k obsahu výchovy a vzdelávania po obnovení vyučovania od 1. 6. 2020 do konca školského roka 2019/2020

Návrat žiakov nultého až piateho ročníka do základných škôl po ukončení mimoriadneho prerušenia vyučovania v školách z dôvodu pandémie korona vírusu prináša pre školy a učiteľov ďalšie výzvy. Kým vedenia škôl riešia otázky súvisiace s organizáciou vyučovacieho procesu, učitelia a ďalší pedagogickí aj odborní zamestnanci sa musia vysporiadať so zabezpečením vyučovania pre žiakov, ktorí prídu do škôl, ako aj pre tých, ktorí zostávajú doma a vzdelávajú sa dištančne. Situácia sa komplikuje aj tým, že časť žiakov stále zostáva bez možnosti zapojenia sa do on-line vyučovania, pretože nemajú zabezpečený prístup k internetu. V rámci triedneho kolektívu sa tak môžu vytvoriť viaceré skupiny detí: tie, ktoré budú v škole; tie, ktoré majú v domácom prostredí prístup na internet a tie, ktoré doma nemajú prístup na internet. Do školy teda nastúpia žiaci, ktorí prídu z rozdielných domácich pomerov, a teda aj s rozdielnou úrovňou vedomostí a zručností. Učitelia budú musieť riešiť aj ďalšiu špecifickú situáciu, keď sa v triede zídu žiaci z viacerých ročníkov.

Metodické odporúčanie pripravil Štátny pedagogický ústav na základe množiacich sa otázok prichádzajúcich od učiteľov a ďalších pedagogických aj odborných zamestnancov škôl. Súviseli najmä s tým, ako zabezpečiť edukačný proces po obnovení vyučovania v súvislostiach popísaných vyššie, na čo je potrebné klásť dôraz v rôznych podmienkach, ktoré sa menia od školy ku škole. Materiál, ktorý predkladáme, má preto charakter **návodu a inšpirácií** pre pedagogických aj odborných zamestnancov, ako pracovať počas júna 2020 v špecifických podmienkach meniacich sa od školy ku škole.

Predpokladom na zvládnutie súčasnej situácie je **rešpektovať aj po návrate do škôl zredukovaný obsah vzdelávania a rozdelenie vzdelávacích oblastí na hlavné a komplementárne** podľa [Usmernenia k obsahu a organizácii vzdelávania žiakov základných škôl počas mimoriadneho prerušenia školského vyučovania v školách v školskom roku 2019/2020](#) (ďalej Usmernenie k obsahu a organizácii vzdelávania) a jeho prílohy [Obsah vzdelávania v ZŠ počas mimoriadneho prerušenia vyučovania v školách](#). Dôvodom sú rozdiely medzi žiakmi v triede a potlačenie snahy v krátkom čase dobiehať zameškané učivo. Žiaci sa líšia nielen v tom, čo si osvojili, ale aj ako si rôzne obsahy osvojili. Snaha o rýchle dobiehanie učiva by spôsobila nielen rozdiely medzi školami a triedami, ale aj v rámci jednej triedy a tiež by navodila stres a ďalší tlak na všetkých zúčastnených. Upravené ciele a obsah vzdelávania podľa Usmernenia k obsahu a organizácii vzdelávania vytvárajú učiteľom predpoklad na opakovanie učiva bez potreby vyučovania nového učiva. Rozdelenie vzdelávacích oblastí na hlavné a komplementárne tiež môže učiteľom v súčasnom období pomôcť pri organizácii vyučovania v škole.

Ďalším predpokladom na zabezpečenie zmysluplného návratu detí do škôl po obnovení vyučovania je uvedenie si dlhodobej sociálnej izolácie väčšiny detí počas karantény a **potreby opätovnej adaptácie detí na školské prostredie**. Žiaci sa viac ako 2 mesiace nestretávali, ich kontakt bol obmedzený, prípadne sa realizoval len cez on-line priestor. Vybudovať nanovo fungujúci a podporujúci sa triedny kolektív si tiež vyžaduje svoj čas a priestor na budovanie sociálnych vzťahov v triede. Situácia je o to náročnejšia, že do škôl neprichádzajú všetci žiaci a v mnohých prípadoch sa triedy nestretnú v kompletnom zložení. Možnosťou tiež je, že sa v škole vytvoria úplne nové skupiny, ktoré vzniknú na základe spojenia žiakov z viacerých tried. Potrebné je si uvedomiť aj to, že deti citlivo vnímajú súčasnú situáciu a obavy spojené s rizikom ochorenia, ale aj iné okolnosti (napr. ekonomický dosah vzniknutej situácie na rodinu). Výchovno-vzdelávací proces by mal preto brať do úvahy nielen faktor naplnenia obsahu a cieľov vzdelávania, ale dávať dôraz aj na emocionálnu stabilizáciu žiakov a podporu obnovovania a posilňovania sociálnych vzťahov v triede.

V nadväznosti na uvedené základné východiská sa odporúča pri návrate do škôl rešpektovať niekoľko základných bodov:

1. Venovať priestor adaptácii na školské vzdelávanie

Žiaci sa vracajú do škôl po pomerne dlhom čase a či už výučba realizovala on-line, telefonicky alebo prostredníctvom zasielaných pracovných listov, žiaci potrebujú čas na to, aby si nanovo zvykli na školské vyučovanie. Navyše, do školy nenastupujú všetci žiaci, príp. sa skupiny detí z rôznych tried a ročníkov spájajú, čiže skupiny v triede sa na isté obdobie menia.

Špecifická situácia je v prípade žiakov nultých a prvých ročníkov, u ktorých je potrebné opätovne absolvovať v primeranej miere adaptačný proces. Proces opätovnej adaptácie na školské vyučovanie nielen podporí žiakov v uvedení si inej organizácie dňa v porovnaní so vzdelávaním v domácom prostredí, ale vytvorí tiež podmienky na obnovenie kamarátskych vzťahov v triedach, umožní opätovné zblíženie sa, pripomenutie spoločných zážitkov a vzájomné sprostredkovanie zážitkov počas prerušeného vyučovania ostatným spolužiakom. V konečnom dôsledku sa podporí aj samotný vyučovací proces a pomôže pri začatí vyučovania v nasledujúcom školskom roku.

2. Podporiť socializáciu žiakov

Prerušenie vyučovania v školách a obavy z ochorenia vyvolali pocit sociálnej izolácie u všetkých, deti nevnímajú. Žiaci boli počas prerušeného vyučovania v školách v minimálnom vzájomnom kontakte so spolužiakmi. Je preto vhodné zamerať pozornosť na obnovenie vzťahov medzi žiakmi. Súčasťou tohto procesu by mohlo byť aj zavedenie pravidelných ranných kruhov a spolupráca so školským psychológom (ak ho škola má), príp. vychovávateľkami a asistentmi pri vytváraní spoločnej stratégie obnovenia a posilnenia vzťahov v triede alebo v novej učebnej skupine vytvorenej spojením žiakov z viacerých tried.

3. Pri plánovaní výučby nevyužívať čas na „dobehanie“ neprebratého učiva

Aj napriek tomu, že obnovenie vyučovania v školách môže zvädzať k snahe o „dobehtie“ zameškaného učiva v zmysle pôvodných učebných osnov školských vzdelávacích programov, neodporúča sa tento postup. Usmernenie k obsahu a organizácii vzdelávania a jeho príloha [Obsah vzdelávania v ZŠ počas mimoriadneho prerušenia vyučovania v školách](#) plnia účel definovania zredukovaných cieľových požiadaviek pre školy v súvislosti s prerušeným vyučovaním v školách. Návratom do školy sa však okolnosti, pre ktoré bol upravený obsah vzdelávania pripravený, nestrácajú, len menia svoj charakter (časť detí sa vracia, časť zostáva v domácom vzdelávaní, spájajú sa triedy). V prípade, že škola upravila ciele a obsah vzdelávania v zmysle Usmernenia a jeho prílohy, je logické v ňom pokračovať.

Samotný obsah výučby je potrebné prispôbiť aktuálnemu stavu osvojenia si vedomostí a zručností žiakov a využívať rozmanité spektrum organizačných foriem a metód výučby na zvládnutie upravených cieľov a obsahu vzdelávania. V prípade, že sa počas dištančného vzdelávania učitelia zamerali aj na sprostredkovanie nového učiva, je v tomto období vhodné sústrediť pozornosť najskôr na zistenie úrovne jeho osvojenia (zistiť čo a ako sa žiaci naučili počas prerušeného vyučovania v školách).

4. Rozvrhy hodín môžu byť rozmanité z hľadiska obsahu aj dĺžky vyučovacích jednotiek

V platnosti zostáva rozdelenie vzdelávacích oblastí na hlavné a komplementárne. To môže učiteľom pomôcť pri plánovaní rozvrhu vzdelávacích aktivít na jednotlivé dni tak, aby sa zachovalo striedanie vzdelávacích oblastí v rámci jednotlivých dní. Odporúča sa tiež zadávanie komplexných úloh a zadaní pre žiakov, prehľbovanie osvojenia si učiva, vypracovania projektových úloh postavených na prepájaní obsahov vzdelávania z viacerých predmetov (či už v rámci jednej vzdelávacej oblasti, alebo aj naprieč vzdelávacími oblasťami). Pri organizácii vyučovania v rámci školského dňa nie je potrebné dodržiavať 45 minútové hodiny, učitelia môžu pracovať v dlhších časových celkoch a prepájať predmety podľa potreby. Pri plánovaní výučby je potrebné rešpektovať aj situáciu, v ktorej sa stretávajú nielen deti z jedného ročníka, ale aj z viacerých ročníkov.

5. Pri hodnotení a klasifikácii žiakov naďalej postupovať podľa [Usmernenia na hodnotenie žiakov základných škôl v čase mimoriadnej situácie](#)

V rámci hodnotenia a klasifikácie žiakov zostáva v platnosti Usmernenie na hodnotenie žiakov základných škôl v čase mimoriadnej situácie. Rovnako aj vydané rozhodnutia riaditeľa školy o nezhodnotení vybraných predmetov či rozhodnutia o spôsobe hodnotenia jednotlivých vyučovacích predmetov (ich klasifikácii alebo slovnom hodnotení). V platnosti tiež zostáva zákaz písomného a ústneho skúšania po obnovení vyučovania v školách, ktoré sa do konca školského roka neodporúča realizovať. Je potrebné zohľadniť, že nie všetci žiaci mali rovnaké podmienky na učenie sa v domácom prostredí a zároveň sa do školy nevracajú všetci žiaci. Pozornosť by sa mala sústrediť na to, aby sa učitelia spolu so žiakmi vrátili k najdôležitejším produktom žiakov vytvorených počas domácej prípravy v čase prerušeného vyučovania (napr. výber z vypracovaných úloh, projektov, záznamov v denníkoch (karanténničkoch) a ponúkli si vzájomnú spätnú väzbu. Jednotlivé žiacke produkty a spracované projekty sú po komentovaní žiakmi zdrojom pre sebahodnotenie (čo som sa nové naučil, v čom som sa zlepšil), ako aj hodnotenie.

6. Pozornosť venovať pedagogickej diagnostike stavu vedomostí a zručností žiakov za účelom naplánovania zmien v obsahu a cieľoch vzdelávania v nasledujúcom školskom roku

Miera osvojenia si učiva jednotlivými žiakmi bude s najväčšou pravdepodobnosťou rôzna, a to nielen v tom, čo si žiaci osvojili, ale aj ako si to osvojili. Preto je potrebné venovať dostatočnú pozornosť zisteniu stavu vedomostí a zručností všetkých žiakov a prispôsobiť tomu nielen obsah vzdelávania v júni 2020, ale najmä v nasledujúcom školskom roku. Zdrojom pre túto diagnostiku môže byť vzájomné predstavovanie si produktov žiackych prác vzniknutých v čase dištančného vzdelávania, rozhovory so žiakmi, ale aj riešenie rôznych typov komplexných úloh. To, čo nie je vhodné ako zdroj pre diagnostiku, sú písomné práce rôzneho druhu a rozsahu či ústne skúšanie. Písomné práce a ústne skúšanie by v tomto období vyvolalo stres a tlak na žiakov aj rodičov a nesplnilo by účel zistenia miery osvojenia učiva z predchádzajúceho obdobia a identifikovania chýb, či problémov súvisiacich s problémami v učení sa (napr. nesprávny spôsob výpočtu, zle osvojený slovosled).

7. Využívať zásady diferencovaného vyučovania

Úroveň osvojenia si učiva môže byť u žiakov na rôznych úrovniach. Je preto vhodné vytvoriť si v triede skupiny a pre tieto využívať diferencované úlohy. Rovnaký postup je potrebné zvoliť aj v prípade novovytvorených školských skupín spojením žiakov z viacerých tried. V týchto triedach sa môže využiť nielen zadávanie diferencovaných úloh, ale aj rovesnícke učenie.

8. Spolupracovať so špeciálnymi pedagógmi a so školskými psychologmi

Pri práci so všetkými žiakmi je potrebné realizovať najskôr diagnostiku stavu osvojenia si vedomostí a zručností z jednotlivých vyučovacích predmetov. V prípade, že sa zistia problémy v procese učenia sa, je potrebné tento stav rešpektovať a cielene s ním pracovať. Pri riešení rôznych problémov spojených s učením sa je možné spolupracovať s odbornými zamestnancami v školách. V prípade žiakov so ŠVVP je nevyhnutné zapojenie špeciálnych pedagógov. Okrem podpory pri tvorbe obsahu a vhodných metód výučby pre žiakov s rozmanitými potrebami môžu byť nápomocní aj pri vytváraní stratégií na vyrovnanie sa s návratom do škôl a podporou pri obnovovaní a posilňovaní pozitívnej klímy v triede. Ich práca by mala byť teda zameraná najmä na metodickú a diagnostickú podporu pre učiteľov.

Mgr. Miroslava Hapalová v.r.
riaditeľka